

Kurum	: Işık Üniversitesi
Başlık	: Gazeteci - Yazar Hüseyin Irmak/ "Semt'in Hafızası: Pangaltı ve Çevresi"
Konuşmacılar	: Hüseyin IRMAK, Prof. Dr. Ahsen ÖZSOY, Doç. Dr. Elif SÜYÜK MAKAKLI
Video Adresi	: https://youtu.be/XCSOoxOKBfo
Yayın Tarihi	: 22.10.2020

Ahsen Özsoy: Çok değerli bir konuğumuzla beraberiz. Kendisinden çok bölgeyle ve çalışmalarımızla ilgili içten bir kişi olarak çok özel şeyler duyacaksınız. Hayriye, belki biraz bahsetmek ister hocamızdan. Buyurun,

Hayriye....: Hüseyin Bey'den bugün biz kendi çocukluk ve gençlik yıllarımın da geçtiği uzun zamanımı da geçirdiğim Pangaltı, Kurtuluş ve civarındaki bütün bu yapılanmayı geçtiğimiz dönem içinde olup bitenleri dinleyeceğiz. Kendisi davetimizi kabul etti. Bizi memnun etti bu kabulüyle çok teşekkür ediyoruz.

Ahsen Özsoy: Buyurun söz sizin,

Hüseyin Irmak: Başlıyorum o zaman. Pangaltı, bizim aslında çocukluğumuzun geçtiği, biz Kurtuluş'ta dünyayı algılamaya ve tanımaya başladık. Arkasından yavaş yavaş büyüdükçe ve palazlanmaya başlayınca mahalle çocukları olarak Pangaltı'na, Nişantaşı'na, Feriköy'e doğru çıkmaya da başladık. Bu çıkışlarımız bizim yavaş yavaş semt'in daha geniş hinterlandını öğrenmemizi de beraberinde getirdi. Bu aynı zamanda işte bir tanıklığın da başlaması oldu biz farkında olmadan fakat ve anılar biriktirdik, birtakım şeyler öğrenmeye başladık ve böylece bizim Kurtuluş, Pangaltı sürecimiz başladı. Biz mesela çocukken Kurtuluş'un eskiden Tatavla olduğunu bilmiyorduk. Pangaltı'nın aslında bir Levanten kuruluşu olduğunu bilmiyorduk. Biz yani normal görmüşüz ve öyle yaşıyoruz falan. Bütün bunları büyüyünce ve okumaya ilgi gösterince öğrendik. O arada da zaten semt'in gerek Pangaltı'da, gerek Kurtuluş'ta semt'in birtakım kırılma noktaları vardı. Mesela biz onu 1974'te yaşadık, sonra 1980'de yaşadık. Şimdi biz tabii o yaşımızla, mesela 74'te çocuğuz. Çok fazla bir yerlere oturtamıyoruz elbette. Ama bir sıkıntı var. İşte bizim gözümüzü açtığımızdan beri yanımızda olan çocukluk arkadaşlarımız aileleriyle beraber bir yerlere gidiyorlar ve bir daha hiç gelmeyecekler. Bazılarının gittikten sonra, bazılarının gittikten sonra haberimiz oluyor falan. Şimdi; biz bunların adını koyamadan, adlandıramadan yaşadık ve daha sonrasındaki yaptığımız okumalarla ya da merakımızla veya işte ya şöyle birşey vardı. Bu neydi acaba? merak edip geriye dönüp baktığımızda yerli yerine oturtmaya başladık ve böylece Kurtuluş tarihi ya da Pangaltı tarihiyle ilgili birtakım bilgilere ulaşmaya, merak etmeye, araştırmaya başladık. Böyle başladı bütün hikâyemiz. Şeyde mesela Belge Yayınlarından ve Aras Yayınlarından çıkan bazı insanların anılarını yazdığı köyünü yazmış mesela köyündeki köpeğini yazmış, köyün delisini yazmış falan. Şimdi bunları okuyunca ya dedik biz de Kurtuluş'ta, Pangaltı'da bir sürü şey yaşadık. Birtakım anılarımız var. Farklı farklı kültürlerden insanlar vardı ve bunların getirdiği bir renk vardı. Şimdi biz bunu ben de böyle bir şey yazayım dedim. Bir dergide yayınlatırız hani gazeteciyiz

falan ya. Şeyde bir gazete, bir dergi yazısı uzunluğunda niyet edipte başladığım çalışma beni bir kitaba götürdü. Ve sonra o çünkü hani yazdıkça hatırlamaya yazdıkça ya şu da vardı, bu da vardı demeye başlayınca şey oldu; biz bari dedim uzasın ne çıkarsa gibi düşündüm. Ondan sonra “Tatavla’dan Kurtuluş” a isimli kitap çıktı. Bu kitapla beraber bir semtin diğer taraflarını da öğrenmeye de yönelik çalışmalarımızı daha yoğunlaştırdık. Kitap bana öğretti aslında bu süreçte. Yaşayan bir kitap hâline geldi falan ve biz böylece Pangaltı’yla ilgili olarakta birtakım şeyler öğrendik. Ve onları yerli yerine kendimizce oturttuk. Şimdi; konumuz Pangaltı olduğu için ve Pangaltı merkezli olarak da etrafa bakacağımız için şimdi; sanıyorum öğrenci arkadaşlar da Pangaltı çalışıyorlar. Günümüz insanı için, bizim hepimiz için aslında Pangaltı demek Ergenekon Caddesi’nden Kurtuluş’a doğru giren yön demek. Kurtuluş Caddesi’ne Halaskârgazi Caddesi’yle Cumhuriyet Caddesi ve Ergenekon’un birleştiği bir 3 yol ağzı var. O, 3 yol ağzı çevresi ve oradan Kurtuluş yönüne giderken Kurtuluş Caddesi’ne dönüşe kadar ki olan bölge aklımıza geliyor şu anda. Evet aslında Pangaltı kuruluş tarihî itibariyle aslında sadece bu kadar değil. Günümüzde Elmadağ’da, Divan Otelinin orada ışıklar var. Elmadağ ışıklardan başlıyor Pangaltı, Şişli Camii’nin biraz aşağısında Ziraat Bankası var, Şişli Meydanı’nda Ziraat Bankası var. Ziraat Bankasına kadar devam ediyor. Aslında Pangaltı burası ve döneminde aşağı Pangaltı ve yukarı Pangaltı deniyor. Böyle yukarı Pangaltı işte, şimdiki Ergenekon Caddesi’nin üst tarafından Şişli’ye doğru olan yer. Yani şuan Halaskârgazi Caddesi dediğimiz bölge sağlı sollu yukarı Pangaltı olarak geçiyor. Aşağı Pangaltı da Elmadağ’dan şimdiki Pangaltı’ya yani Ergenekon Caddesi girişine kadar yaklaşık olarak. Bunun sağ tarafı Pangaltı’ya çok dâhil değil çünkü sağ tarafında o dönem mezarlık var, Surp Agop Mezarlığı var. Arkasından da şey var, Harbiye Mektebi var ve daha sonrasında işte günümüzde Vali Konağı Caddesi’yle şeye dönüyor Nişantaşı, Teşvikiye tarafına dönüyor. Şimdi, aşağı Pangaltı’da ya da Pangaltı’da yerleşim şöyle başlamış. 1831’de Pera’da büyük bir yangın oluyor. Bu yangından sonra insanlar yavaş yavaş Taksim’den öteye yani şimdiki Elmadağ, Harbiye, Pangaltı, Osmanbey tarafına doğru yerleşme eğilimine giriyorlar. Fakat o dönem oralar hâlâ kırılık. İşte Küçük Taksim denilen hani Taksim Meydanı’nda o girişte olan bir sekizgen konik küçük bir bina vardır ya, su dağıtım binası ona “Küçük Taksim” deniyor. Oradan itibaren kırılık alan sadece o dönem kayıtlara göre hırsızlar var ya da işte avlanmaya gidenler, mesireye gidenler o tarafı kullanıyorlar. Geceleri hırsızlar var falan. Şimdi yerleşme yavaş yavaş bu tarafa doğru 1831 sonrası kaymaya başladığında Latin cemaatinin dönemindeki Monsenyörü şey de şimdiki Notre Dame de Sion Okulunun olduğu bölgeyi bir arazi olarak satın alıyor ve oraya bir kilise kurma düşüncesi var. Fakat orayı satın aldığında kendi sorumlularından hani azar işitiyor. Tabir yerindeyse azar işitiyor. “Neden işte burası dağlık bir yer, kırılık bir yer. Niye o kadar para verdin de böyle bir yer satın aldın?” falan gibi ilişkide sıkıntılarda yaşanıyor. Fakat bu tarafa doğru eğilimin, yerleşim eğiliminin başladığı da hissedildiği içinde bir süre sonra yaklaşık 3 sene sonra ona bitişik ve Dolapdere’ye doğru da eğimdeki daha büyük bir arsayı da satın alıyorlar. Ve bütün mesela St. Esprit Kilisesi ve etrafındaki manastır ve şimdiki Vatikan Büyükelçiliğinin olduğu bölgedeki yerleşim böyle başlıyor. Fakat Pangaltı ismine başa dönersek, Pangaltı ismi nereden geliyor? sorusu var. Pangaltı ismini veren İtalyalı Bolonyalı bir girişimci diyeyim ya da işte maceraperest 1839 Tanzimat Fermanı’ndan sonraki dönemde İstanbul giderek bir fırsatlar şehri hâline geliyor. Çünkü artık siyasal koşullar, toplumsal koşullar biraz daha avantajlı Levantenler için. Sicilya’dan kalkan, (pardon pardon) Bolonya’dan kalkan bir adam karısını bırakıyor. Geliyor İstanbul’a ve şimdiki Ergenekon Caddesi’nin girişinin karşısında yani Pangaltı metro çıkışı var. Metro çıkışının karşısında şu an büyük bir bina yapıldı. Devasa bir inşaat şey apartman yapıldı camlı bir bina. O binanın olduğu yerde, o binanın Osmanbey’e doğru tarafında yani şimdi Carrefour var. Carrefourun karşısına yaklaşık olarak gelen yere bir kır bahçesi kuruyor. Kır bahçesi bir hane. İşte gelenler orada kalabiliyor da çünkü Kemerburgaz tarafına avlanmaya gidenlerin konaklama ihtiyacını da görüyor. Bir nevi otel ihtiyacı da görüyor. Adam burada böyle bir tesis açıyor. Bu tesis

şimdi Pera kalabalık bir yer. İnsanlar gözden uzak eğlenmek istediğinde ya da daha sakin yerde işte oturup bir şeyler yeyip içmek istediğinde Pangaltı'ya gitmeye başlıyorlar. Adamın adı Battista Pancaldi. Şimdi hadi Pangaltı'ya gidelim, Pangaltı'ya gidelim derken Pangaltı'nın ismi adamın ismi yöreyi, bölgeyi semti tarif eden isim hâline geliyor. Bu mesela günümüzde Roma'daki birtakım yazışma evraklarından kesinleştirilmiş durumda çünkü bu adamın Bolonya'da bir karısı var bırakmış gelmiş. Karısı ilgili makamlara, yetkili makamlara şikayette bulunuyor. "Beni bıraktı, gitti İstanbul'da hâli vakti de yerinde. Ya benimle yeniden birleşsin beni oraya alsın ya da işte benim geçimimi sağlasın." talebiyle yetkili makamlara başvuruyor. Bu başvuruyla Roma ile İstanbul arasında buradaki Vatikan Monsenyörlüğüyle arasında şeyler başlıyor yazışmalar. Yazışmaların sonucunda kadın sanıyorum hedefine ulaşamıyor. Çünkü yazışmaların sonucunda öyle bir şey çok yok. Adam yani bildiğini yaşıyor Pancaldi. Fakat semtin isminin bu adamdan geldiği bu yazışmalarla çok daha belirgin hâle geliyor. Bazı yazarlar şey demiş işte "pane caldo" İtalyanca sıcak ekmek demek. Bölgede de fırın sayısı fazla o nedenle "pane caldo" Pangaltı'ya dönüştü. Pangaltı ismi buradan geliyor diyen 1-2 tarihçi de var. Ama büyük ihtimalle bu değil. Pangaltı ismi yani bir kır bahçesi açan İtalyan adamdan geliyor özetle. Daha sonra işte bu Pera yangınından sonraki yerleşme eğilimiyle beraber oradan işte kilisenin inşası için St. Esprit Kilisesi için düşkünlerevi, şu an bir düşkünlerevi denilen şu an Harbiye bölgesinde kalan yaşlıları, çocukları veya işte yalnız yaşayan kadınları veya yaşlı bunun için kurulan bir 1838'de kurulan arkasından o bölgede 1847'de askerî okul Harbiye Mektebi kuruluyor. Yavaş yavaş bu bölge yapılaşmaya başlıyor. Surp Agop Mezarlığı'nın karşısında şimdi Elmadağ otobüs durağının orada yani Divan Oteli karşığı bölümde şu an otopark inşaatı var, devasa bir inşaatı var. Orada Surp Agop Hastanesi var. Mesela aynı yıllarda Surp Agop Hastanesi o zamanki ismi Surp Agop'tur aslında. Daha sonradan beraber yavaş yavaş Osmanbey tarafına geçecek olursak orada da arka tarafta Osman Bey diye bir adama ait bir çiftlik var geniş arazileri var. Oradaki durağın ismi de Osmanbey konunca yavaş yavaş işte Pangaltı ismi daralıyor. Böylece geniş Pangaltı Elmadağ, Pangaltı, Harbiye gibi birkaç semt ismi çıkıyor. Pangaltı'nın isim hikâyesi ve bölünme hikâyesi de şeyde burası İtalya ağırlıklı olarak İtalyan Levantenlerin kurduğu bir Levanten semti. 1913 yani 20. yüzyıl ilk yarısındaki nüfus rakamlarına göre de semtin %95'i büyük Pangaltı olarak düşünün, geniş Pangaltı olarak düşünün semtin %95'i Hristiyan, %5'i de Müslüman ve Yahudi. Tamamen bir Levanten semtinden bahsediyoruz. Şişli bölgesinde kalıyor şimdi. Şişli ilçe bölgesindeki en eski yerleşim yeri Tatavla yani şimdiki daha eskilere Bizans'ın öncesine falan dayanıyor. Şimdi Kurtuluş'tan yukarıya doğru çıktığımızda Sinemköy diye bir yer var. Burası da 2. Mahmut İngiliz Levantenler, 2. Mahmut döneminde İngiliz Levantenler tarafından kurulan bir yer. Hemen zamanda Pangaltı'da da kurulum başlıyor ve bu iki öbek 1911'de tramvayın gelmesiyle beraber Kurtuluş'ta birleşiyor. Tramvay, Tatavla'yı Sinemköy'ü ve Pangaltı'yı birbirine bağlıyor. Tramvay hattı da yapılaşma başlayınca şimdiki Kurtuluş Caddesi ortaya çıkıyor. Ergenekon Caddesi o dönem 'Mezarlık Caddesi' deniyor veya 'Hamam Caddesi' deniyor. Şimdi bu arada da şeyde Pangaltı'dan başka bir adam daha var. Sicilyalı bu adamda Rotondo diye bir adam. Şuan ismini tam şey yapamıyorum ama soyadı Rotondo olan bir adam Sicilya'dan kalkıyor, geliyor. Fırsattan İstanbul'da zengin olmak istiyor. Ve önce İtalyan kolonisinin yardımıyla birkaç basit işte çalışıyor Pera'da daha sonra da Pangaltı'da açtığı kendi kır bahçesini açıyor. Oraya bir kır bahçesi kurduğu bahçe mezarlık yolu üzerindedir. Çünkü Latin-Katolik mezarlığı o arada kurulmuş. Pera'daki o büyük Latin mezarlığı oraya aktarılmış ve artık insanlar o mezarlığa ziyarete gidiyor ya da define gidiyor falan. Sonuçta Rotondo şey yapıyor. Hem Pangaltı'nın kır bahçesinin oluşturduğu çekim merkezinden yararlanıyor 2. bir kır bahçesi olarak hem de mezarlık yolu üzerinde olduğu içinde mezarlığa gidip gelen insanları müşteri olarak değerlendirme fırsatı yakalıyor. Hemen bitişiğinde ve burada Rum şarabı ikram ediyor müşterilerine. Bir süre sonra o da çekim merkezi hâline geliyor. Pangaltı yani Ergenekon Caddesi üzerinde sokak kurulumunu

sağlayan adam. Kazandığı paralarla devamlı oraya üçer katlı sokak var orada oraya kadar kurguyu yaptığı evlerle sağlıyor. Ve bu adamın oradaki ev inşasıyla başlayan süreç Pangaltı'nın bugünkü sokak yapısını ve kurulumunu getiriyor. Rotonda İstanbul'u çok seviyor tabii. İşleri de, hâli vakti yerinde işleri de iyi falan ve orada problemsiz yaşıyor adam. O Trablusgarb Savaşı İtalyanlarla Libya Savaşı Osmanlı Libya İtalyalıların Libya Savaşı ile buradaki İtalyanların bir kısmı sınır yani İstanbul'u terke zorlanıyor. Terke zorlananlardan biri de bu adam. Tek Sicilya'ya Messina isimli bir şehirde yaşıyor. Oraya dönüyor fakat İstanbul'u, Pangaltı'yı özliyor. Mesela evinde otururken diyor ki: "Ya şimdi Pangaltı'nın simitçi geçiyor. Simitçinin geçme saati" falan gibi böyle simitçiyi bile özleyen bir adam hâline geliyor. Savaştan hemen sonra tekrar geri dönüyor. İstanbul'a Pangaltı'ya tekrar şey yapıyor ve I. Dünya Savaşı'nda 2 oğlu ölüyor bu adamın fakat o 2 oğlunun ölüm haberini alamadan 1914'te Pangaltı'nda ölüyor. Ve şuan Pangaltı'ndaki Katolik Mezarlığı'nda gömülü ve orada Rotondo aile kabri var. Orada gömülü şimdi bu adam. Rotondo'dan devam eden bir takım aileler var. Rotondo'nun kurduğu evlerde şimdi artık onlar apartman durumunda. Bu hani şey var ciğerci var, dönerci, işte Yıldırım Kırtasiye falan var. Şeyden Ergenekon'a girdiğinizde sağ kol, sağ koldaki sıra apartmanların olduğu bölümden bahsediyorum. Orada hâlâ o Rotondo'dan devam eden aileler hâlâ orada oturuyorlar bir kısmı. Böylece Pangaltı oluşumunda 2 adam ortaya çıkıyor; biri Pancaldi, ikincisi Rotondo. Bu ikisi Pangaltı'daki kurulumu kurulumun lokomotif ve biçimleyicisi adam. Üçüncü bir adamda biraz aşağıyı kurgulayan hatta fırça yeme pahasına kurgulayan St. Esprit Kilisesini kuran dönemin Monsenyörü Hillereau diye bir adam. Bu adam oradaki katedral işte Vatikan şimdi Vatikan Büyükelçiliği olarak kullanılan bina arkada okullar ve işte bir sıra rahipler için evler yapılıyor falan. O evler hâlâ duruyor zaten orada. Sanıyorum yani kira getiren yerlerinden. Bu üçü günümüzün hani Elmadağ, Harbiye, Pangaltı ve Kurtuluş girişine kadar bugünkü Protestan Mezarlığı'na kadar olan yeri kurgulayan kendiliğinden kurgulayan adamlar. Bu sürecin başındaki bu 3 adam, 3'ü de İtalyan. Onun dışında size şunu söyleyebilirim. 1850'lerde bir kolera salgını oluyor İstanbul'da. Kolera salgınından dolayı artık şehir içindeki ve kilise bahçelerindeki mezarların şehir dışına kaldırılması kararlaştırılıyor. Bu karar gereğince Ayaspaşa şimdiki Taksim Meydanı yani Atatürk Kültür Merkezinin olduğu yer, ondan sonra şimdiki Gezi Parkı'nın olduğu yer burada çeşitli toplumların mezarlıkları var. Osmanlı mezarlığı var, Hristiyan mezarlığı var ve onların kendi içlerindeki Latin Levantenlerin mezarlığı falan var. Şimdi bu mezarlıkların daha şehir dışı o zaman araziler tahsis ediliyor. Tabii...

Öğrenci: Hocam çok pardon. Bağlantıda sürekli bir kesinti olabiliyor. O yüzden kameralarımızı kapatsak daha mı iyi olur acaba daha iyi duymamız açısından.

Hüseyin Irmak: boşa konuşuyor gibi oluyorum o zaman bir kişiyi görsem iyi olur. Hani ona karşı konuşuyormuşum gibi olsun hiç olmazsa.

Öğrenci: Aslında o evet yani o ihtiyacımız ama maalesef şey sistemden kaynaklı bir şey. Bu seferde sizi duyamamaya başlıyoruz.

Hüseyin Irmak: Tamamdır. Ben devam edeyim o zaman.

Öğrenci: Şuan iyi duyuyoruz sizi.

Hüseyin Irmak: Rotondo'nun da adı şuan Giuseppe onu da hatırladım: Giuseppe Rotondo. Mezarlık içinde günümüzdeki Pangaltı'daki yine Katolik Mezarlığı olarak kullanılan arazi Katolik cemaatine tahsis ediliyor. Fakat o arada Kırım Savaşı patlak veriyor. Kırım Savaşı'ndan dolayı oraya taşınma işi veya işte bu bürokratik işlemlerin yapılma işi biraz yavaşlıyor ve aksıyor. Kırım

Savaşı'nda Osmanlıların yanında Fransızlar, İngilizler falan da savaşıyor. Ve Fransız ve İngiliz askerlerin yaralananları İstanbul'daki hastanelere getiriliyor. İstanbul hastanelerinde ölen Fransız ve İngiliz askerleri Sardunya, Sicilya askerleri çünkü o zaman İtalya yok. Hastane bahçelerine veya kilise bahçelerine gömülmeye başlanıyor. Şimdi Fransız doğu ordusu hazır orada bir Katolik cemaati için bir mezarlık yeri ayrılmış ve boş duruyor. Yan tarafı Protestan mezarlığı için ayrılmış. Katolik Mezarlığı olarak ayrılan yere şey yapıyor, Fransız askerlerinin gömülmesine başlıyor. Bu arada da şuan o mezarlığın duvarları olarak gördüğümüz hâlâ aynı duvarlar çünkü Fransız ordusunun bütçesinden örülüyor. O duvarları Fransız doğu ordusu yapıyor 1850'lerin 2. yarısında. Sonra da savaş sonrasında da tekrar işte Katolik cemaati sahipli mezarların alınmasını, sahipsiz mezarların da toplu olarak kaldırılacağını ilan ediyor. Ve bunu yerel gazetelerde her ay ilan ediyor. Sonrasında 1960 59'a kadar 1959'a kadar son gömü yapılmış Ayaspaşa'da Beyoğlu büyük mezarlığında 5 yıl sonrasında bekliyorlar. 64'e kadar herhangi bir şey yapılmıyor. 64 sonrasında da bütün herşey Pangaltı'na taşınıyor. Pangaltı'na taşınan sahipsiz bütün mezarlar açılıyor. İşte çıkan eşyalar, madalyalar, şunlar bunlar bir yere toplanıyor. Sonra sahipsiz mezarlar için orada bir anıt yapılıyor. Yine oradaki rahip Antonio Yorgoviç diye bir adam var. Bu rahip mimarlık yeteneği olan ve sanıyorum biraz da eğitimi var sanıyorum. Çünkü o kadar iyi şeyler yapmış ki hani bu biraz eğitimsiz sırf yetenekle olabilecek bir iş değil gibi geliyor bana neyse. Orada büyük Latin mezarlığından sökülen mezar taşlarından bir anıt yapıyor Pangaltı'daki mezarlığın içine. Bu anıtın içine de Taksim'den getirilen kemikler konuyor ve orada bulunan mezarlıklarda bulunan eşyalar konuyor. Yanına da 2 tane şey yapıyorlar. 2 tane kemik odası daha yapıyorlar. Şimdi ben o fotoğrafı paylaşayım. Yaptığı anıt bu. Bu anıt Pangaltı'daki mezarların içinde duruyor ve etrafındaki herşey o büyük mezarlıktan getirilen mezar taşlarıyla. Ve bunların içinde mesela şurada bir giriş kapısı var. Görüyor musunuz? O giriş kapısının üzerinde 1335 tarihli bir mezar taşı var en eski mezartaşı şu şurada. Burada da bu binanın kuruluş hikâyesini anlatan bir mermer kitabe var. Şu yukarılarda burada kemik tozları için birtakım saksılar yapmış ve adamın yaptığı bina bu. Bunu şimdi, şu da o kemik odası için yapılan 2 binadan biri. Birisi burada birisi o anıtsal bina burada diğeri de şurada kenarı gözüküyor buradan. Bunun dışında Katolik mezarlığı Pangaltı aslında ilginç bir yer. Mesela Atatürk de Pangaltı'da yetişiyor. Çünkü Harbiye Okulunda okuyor. Bunun dışında bu da Katolik Kilisesi'nin Katolik Mezarlığı'nın bir kartpostalda kullanılmış hâli bu içindeki kilise. Şunlar aile mezarları, şurada bir dikili taş gibi bir şey görüyorsunuz. O da Sardunya ordusu askerlerin, subaylarının eczacı ve doktor onların anısına dikilmiş bir mezar taşı. Bu bir dikili taş (pardon). Bu mezarlığın içinden şuan 30.000 tane İtalyan ve Fransız askeri yatıyor. Mesela İtalyan askeri bölümü var. Bir de bu şu an ekranda çıkardığım İtalyan askeri bölüğünden bir de Fransız bölümü var. Bu İtalyan askeri bölümü Kırım Savaşı'yla ilgili. Bu da mesela Fransız askeri bölümlerinden I. Dünya Savaşı'yla ilgili bölümleri kısmı. Şu zaten arkadaki I. Dünya Savaşı'nda ölen askerler için yapılan bir anıt. Burada Fransız bölümünde İstanbul Levantenlerin çocukları da I. Dünya Savaşı'nda ölen Levantenlerin çocukları da burada yatıyor. Bu Fransız ve İtalyan ölümlerinde hem Kırım Savaşı'nda hayatını kaybedenler hem I. Dünya Savaşı'nda hayatını kaybeden toplamda 30.000 asker yatıyor. Bunlar Pangaltı'da. Şimdi şurada Fransız bölümündeki şeyden, anıtlardan biri Kırım Savaşı'nda ölenlerin anısına yapılmış. Ve İstanbul'un 8 ayrı bölgesinden toplanan Fransız askerlerinin kemikleri bu anıtın altında. Zaten üzerinde yazar 26.000 yazar. Burada 26.000 kadar askerin kemikleri şu anıtın altında ve Pangaltı'nda yatıyor. Şimdi Katolik Mezarlığı böyle bir de onun yan tarafında Protestan Mezarlığı var. O da kendi içinde ilginç bir yer. Burada da Hollanda, İsveç, Almanya, Macaristan, İngiltere gibi ülkelerin bölümleri var. Pafta pafta ayrılmış. Zaten burada bir tanesini koydum. Onu bulursam göstereceğim. Hollanda tabelasıyla birlikte mesela şurada Hollanda yazıyor. Burası Hollanda bölümü. Burada da herkes kendi Levantenler hangi ülkeye mensupsa o bölümde yatıyorlar. Buranın içinde bir de Ermeni bölümü var. Ermeni Protestan bölümü var. Bunlar da şimdi burası tabelalarla diğer ülkeler

tabelalarla kendi bölümünü ayırmışken böyle işte zincirler falan, böyle ince bordürlerle ayırmışken Ermeni bölümü geniş bir duvarla ayrılmış. Yani Ermeniler kendileri kendi bölümlerine duvar çekmişler. Ve bunun içinde onu neden yapmışlar? Çok bilmiyoruz, ama böyle bir şey yapmışlar. Bu da mesela şurada gördüğünüz duvar dibinde gördüğünüz şeyler hepsi birer mezar taşı. Bunlarda Surp Agop Mezarlığı kaldırılırken getirilmiş buraya aktarılmış mezar taşları hâlâ duruyor. Şu arkada gördüğünüzde Katolik mezarlığının kilisesinin arkası. Bu kilise binasıyla şu duvar arasında zaten şu anda Abide-i Hürriyet Caddesi geçiyor. Bu da Protestan Mezarlığı'nın içindeki kilise. Bir tane daha yanlış hatırlamıyorsam koymuştum diye düşünüyorum, ama şimdi yok sanıyorum. Şimdi Pangaltı'nda Katolik Mezarlığı ile Protestan Mezarlığında çok da önemli adamlar yatıyor. Mesela İstanbul sigorta haritalarını yapan Pervititch 1920'lerde 1925'te sanıyorum. Jacques Pervititch, Katolik Mezarlığı'nda yatıyor. Onun dışında Pascal Sébah ve Joaillier isimli fotoğrafçılar var ve bunlar İstanbul'un 19. yüzyılını fotoğraflamış adamlar. Bu adamlar şey Katolik Mezarlığı'nda yatıyorlar. Onun dışında mesela o dönemin şeyi var, önemli bir aktivist kadını var. Feminist bir romancı kendi Ermeni, kendi cemaatinden de feminist düşüncelerinden dolayı aşırı tepki alan ve ona rağmen mücadelesini devam ettiren bir kadın Sırpuhi Düsap diye bir kadın ve Osmanlı'daki ilk üniversite okuyan kadınlardan biri. O da orada yatıyor mesela. Onun dışında Dame de Sionun rahibeleri için bir toplu bölüm var. Bir de yine işte I. Dünya Savaşı sırasında ölen Makedon ve Balkan askerleri Kosova, Makedonya falan Sırp onlarında ayrı bir bölümü var. O daha küçük ama hepsi Katolik Mezarlığı'nın içinde. Mesela modern şimdiki günümüzdeki itfaiyecilik teşkilatını kuran adam o mezarlıkta yatıyor. Öyle bir yer. Onun dışında Protestan Mezarlığı Feriköy'e ismini veren Ferry ailesi orada yatıyor. Protestan Mezarlığı'nda da Bomonti'ye ismini veren Bomonti ailesi yatıyor. Onun dışında da Max Fruchtermann diye 19. yüzyıl İstanbul'unun önemli bir kartpostal editörü var. Adamın fotoğrafları ve yaptığı kartpostallarda İstanbul'un 19. yüzyılı ile ilgili çok zengin bir dokümantasyon. Max Fruchtermann da Protestan Mezarlığı'nda yatıyor. Protestan Mezarlığı'nda bir de Müslüman mezarlığı var. Aile mezarı o da. Onda da işte ruhuna Fatıha falan yazıyor. Türk bayrağı falan koymuşlar, resimler koymuşlar falan. Bir de mesela Müslüman aile kabristanının Protestan Mezarlığı'nın içinde işi ne diyorsunuz? Bunu ben hiç bilmiyorum, ama onu sanıyorum öğreneceğim yakında 1-2 yere sordum. Bir de Protestan Mezarlığı'nı her sene ya da belli dönemlerde senede bir ya da iki senede bir mesela şimdi İsveç Konsoloslugu, Macaristan Konsoloslugu, Hollanda Konsoloslugu bunlar yönetiyor. İşte ihtiyaçlarını onlar görüyor. Gerekli olan şeyleri onlar tedarik ediyor. Böyle bir şeyi de var buranın. Bunu da göstereyim bu arada Harbiye Mektebinin o dönemki fotoğrafı. Harbiye Mektebinin sağ tarafta bu gördüğünüz bölüm mesela şuradan günümüzdeki Pangaltı Vali Konağı'na giriş. Burası Pangaltı'ya gidiş, burası Harbiye bölümü. Şu binadan günümüzdeki yerini kestirebilirsiniz. Şu bölüm şu an yok. O yıktırılmış ve yerine günümüzdeki şimdi Askeri Müze'nin duvarları var. Askeri Müze binası yapılmış. Mesela burası aynı zamanda askeri okul olmaktan çıktıktan sonra cezaevi olarak kullanılıyor. Harbiye Cezaevi burada. Tabutluklarıyla ünlü bir yer burası. 1940 tutuklamaları, 40 ve 50'lerdeki sosyalistlere karşı yapılan tutuklama dalgalarında kullanılan cezaevi burası ve tabutluklar burada. Sonra bu tabutluklar 12 Mart'ta da kullanılıyor. Fakat mesela şurada görüyorsunuz; cephe nasıl güzel ve estetik ama bu cepheyi, bu binaları kaldırmışlar. Şimdi mesela orada sadece böyle kör duvarlar biçiminde müzenin, Askeri Müzenin duvarları var. Onun dışında bir şey yok. Şimdi burası aşağı Pangaltı sınırının başladığı yer Divan Otelinin fotoğraflarından biri. Bu diğer bir fotoğrafı Divan Otelinin. İşte Pangaltı dediğiniz yer buradan başlıyor. Bu Divan Oteli ve devamında devam eden apartmanlar görüyorsunuz. Bunlar Surp Agop Hastanesinin mezarlığının olduğu yere kurulan apartmanlar. Surp Agop, 40'lı yıllarda kaldırılıyor. Daha sonrasında apartmanlar kuruluyor ve bir bölümüne 1949'da Radyoevi kuruluyor. Ve o Radyoevi de mesela şuan Türkiye'nin en önemli hani simgesel binalarından biri aslında. Mesela şu işte oradaki apartmanlar şimdi mesela o bölümde Radyoevi var. Mesela şimdi Pangaltı dendiğinde

işte Radyoevi simgesel bir bina, Askeri Müze önemli bir yer, Surp Agop Hastanesi önemli bir yer. Sonra St. Esprit Kilisesi'nin altında bir yeraltı mezarlığı var. Belki Türkiye'deki tek yeraltı mezarlığı ve oradan mesela Osmanlı'da ya da işte günümüz modern ordu bandosunu kuran adam Donizetti Paşa. O da bir İtalyan mesela o yeraltı mezarlığında yatıyor. Sonra işte o bölgenin kurgulanmasını sağlayan dönemin Monsenyörü işte o Hillereau denilen adam da orada yatıyor mesela. St. Esprit Kilisesi 1800'lerin sonuna doğru katedral statüsüne çıkartılıyor Vatikan tarafından. 1900'lerin başlarında da küçük bazilika payesi alıyor. Yani giderek kademesi yükseliyor. Şimdi biz ağız alışkanlığı kilise diyoruz. Kendileri de aslında kilise diyor, ama aslında orası bir katedral ve içi gerçekten çok etkileyicidir görmeyenler için görmenizi tavsiye ederim. Ve mesela girişin üzerinde birkaç sütun üzerine mekân yapmışlar. Orada bir devasa bir org var. O, orgu da görmenizi isterim. O, mesela İstanbul'daki kilise orglarının içinde çok sıradışı olanlardan biridir diye düşünüyorum. İşte o, St. Esprit Kilisesi'nin ya da Katedrali'nin altı yeraltı mezarlığı. Bunun yaklaşık üçte ikisini kaplıyor ve dediğim gibi orada önemli isimler yatıyor. Bir de yeraltı mezarlığı görmek açısından da ilginç bir yerdir. Yani hani kaç tane yeraltı mezarlığı var ki ya da kaç kişi yeraltı mezarlığı görecek falan? Onun için orayı da böyle hafızanızda bir yere koysanız iyi olur diye düşünüyorum. Onun dışında mesela şunu koyayım. Bu Ergenekon biraz aşağısı şurası Ergenekon'a giriş bölümü. Şurada şehitlikler var. İşte sinema falan var. Bunun dışında mesela Pangaltı'nda Elmadağ'dan itibaren alıyorum. Gece kulüpleri var. Bambaşka bir hayat var. Türkiye'nin ilk 5 yıldızlı oteli Hilton olarak burada açılıyor. Onun dışında Şan Sineması aşağıdan yukarıya doğru geliyor Elmadağ'dan yukarıya doğru; Şan Sineması, As Sineması, Tan Sineması, Kenterler Tiyatrosu, Konak Sineması biraz daha yukarıya doğru çıkınca Gazi Sineması, İnci Sineması, Gazi Sineması, Site Sineması ve Kent Sineması var. Yani sinema olarak epey zengin bir yer. Bir Kurtuluş'a doğru döndüğünüz de Kurtuluş Sineması hatta Feriköy'de İdil Sineması var ve bunların çoğu pasaj içinde. Yani Pangaltı'nın ve Kurtuluş'un pasajlarında ciddi bir kültür ve ciddi bir mimari öge ve buralarda mesela Bursa Pazarı var. Oradan ipekli alırsanız makara ipliklerin her çeşidini bulursunuz. Çeşitli kumaşlar bulursunuz. Mesela birtakım Pangaltı'nda işte şimdiki Pangaltı açısından olarak konuşayım. Mesela Dodanlı diye bir mağaza var. Yuvam Mefruşat diye bir mağaza var ve ona benzer mağazalarda işte kumaş ve benzeri İnci Pasajı'nın içinde devamlı vardı bunlar ve kumaş ve benzeri ve iplik ve benzeri ihtiyaçlarınızı buradan görürdünüz. Mesela şeyde İnci Pasajı'nın içinde bir de Lostra salonu vardı. Hâlâ bazen işte internette döner o lostra salonu fotoğrafları ve İnci Sineması'nın yanında da bir sıra şurada gördüğünüz dükkânları vardı ve o dükkânlar şimdi İnci Sineması'nın yanında Yapı Kredi Bankası vardı daha önce. O, da ondan öncesinde de karakol. Bu işte oradaki gece kulüplerinden önemlilerinden biri, Parisiennes. Şu mesela İnci Sineması yıkılmış hâlde 2014. Burası sinema dairesi burası filmin gösterildiği yer burası. Mesela yıkılmadan önce İnci Sineması'nın girişi şu Yapı Kredi Bankası hemen kenarda görülüyor. Burası daha önceden şey karakolu Pangaltı Karakolu. Bakın burada da mesela şeyi görüyorsunuz binayı İnci'nin girişi burası ve hemen yanında Yapı Kredi var eski Pangaltı Karakolu'nun olduğu yer. Bir sıra da dükkân var işte şu bölge Pangaltı'nın kır bahçesinin olduğu yer. Şu 2 apartmanı da dâhil edin, ikisi de dâhil şu sokağa kadar bu bölgeye Pangaltı ismini veren kır bahçesinin olduğu yer. Bunun arkasında Mihitryan Okulu var. O, da Ermeni cemaati açısından da Türkiye'deki eğitim dünyası açısından da önemli bir merkezdir ve iyi bir eğitim alanıdır orası da. Şimdi bu gördüğünüz sıra dükkânın olduğu yerde devasa bir bina yükseliyor. Ve orada da mesela kazılar sırasında Bizans'a ait olduğu düşünülen şöyle birtakım yapılarda çıktı. Fakat sonra akibeti ne oldu? En azından ben bilmiyorum yani. O gece kulüplerinin yanında böyle Mandra çok önemli bir tavernaydı. Onun dışında Haylayf Pastanesi, Yordam Pastanesi gibi Haylayf Rum'du sanıyorum. Yordam Bulgar'dı. Bulgar sütçülerin bir sürü dükkânı vardı. Bu da bu arada 1934 Mihitryan Okulundan bir fotoğraf. Bu "Nor Tbrotz" yeni okul demek şu. Bu onun şeyi. Bu Pangaltı'nda işte Mihitryan Okulunun olduğu yerdeki bina arkada. Bu Rus kilisesi ve Rus Hastanesi var ve 19. yüzyılın 2. yarısında kuruluyor. Fakat şu an

günümüzde yok. Yerinde apartmanlar var. Bu da Dershane Sokak var şimdi, o dönem Moskof Kilisesi Sokağı adı o. Pangaltı'nda bir de işçi pazarı var. Mesela bunu insanlar çok fazla bilmez, pek telaffuz edilmez. Tunç Cafeterya Tan Sinemasının hemen yanındaydı. Bu Pangaltı köşe burası Ergenekon'un girişi burası şimdi burada Ramada Oteli var. Sabahları işte sabah dokuza kadar falan işçiler burada durur. İşte kamyonlar gelir nakliyeciler, işte bilmem neci, işe ya da inşaat gidecek falan buradan işçilerden pazarlıkla toplar kamyonun arkasına koyar, götürürdü. Mesela bir işçi pazarı denen Şişli'de caminin şimdi Şişli Meydanı olan güvercinlere yem atılan bir yer var Şişli Camiinde. Orada da bir işçi pazarı vardı. Ama mesela bu işçi pazarı Pangaltı'ndaki işçi pazarı. Kamyonda zaten bunlarla pazarlığa gelmiş bir kamyon. Bu Nakliyeciler Işık da bunlar da bizim akraba aslında bunların kamyon istasyonu da Kurtuluş'taydı. Bu Site Sineması'nı da orada görmüşken göstereyim binası. Yeni yapılmışken çekilmiş bir fotoğraf. Bu Şan Sinemasının şimdi Elmadağ'da şimdi işte burada da devasa bir bina var. Şan Sinemasının girişi. Bu Tan Sinemasının girişi. Bu da As Sinemasının şimdi Harbiye'de bu. Şimdi Harbiye Orduevinin karşısında kalıyor. Şimdi yerinde Yurtiçi Kargo mu öyle bir şey var. Bu da Harbiye'de şimdi Moda'nın girişinde olan bir boğa var, boğa heykeli. O ilk olarak Harbiye'ye getiriliyor, konuyor. Arkasındaki bina Lütfü Kırdar şimdi Lütfü Kırdar eskiden Spor Sergi Sarayı deniyordu Askeri Müzenin arka tarafında. Bu Harbiye'deyken bu boğa heykeli Harbiye'deyken çekilmiş bir fotoğraf. Günümüzde şurada Uğur Mumcu heykeli var. Bu Dershane Sokak şurası işte şu Galata yazan bina ve onun devamındaki bina grubu Rus Kilisesinin ve hastanesinin olduğu bina grubunun olduğu pafta burası. Burası bildiğiniz gibi Vali Konağı'na giriş. Burası Halaskârgazi'ye giriş. Bu tarafta Artigiana'nın olduğu bölge artık burada da apartmanlar var. Artigiana bunun arkasında kalıyor ve hâlâ faaliyette. Genel olarak söyleyeceğim bunlar. Aslında sizden sorular alırsam çok daha derinleştirebiliriz diye düşünüyorum.

Ahsen Özsoy: Çok teşekkür ediyoruz. Gerçekten bölgenin mekânsal ve toplumsal olarak nasıl geliştiğini, nasıl ortaya çıktığını çok güzel bir biçimde yansıttınız. Aslında çok daha fazlasına sahip olduğunuzu biliyoruz. Zaman ölçüsünde konuştuğunuzu da tahmin ediyoruz. Öğrencilerimizin soruları olacaktır muhtemelen. Evet sevgili arkadaşlarımız, hocalarımız Hüseyin Bey'e yöneltmek istediğiniz soruları alabiliriz.

Öğrenci: Hocam, ben üzerinde düşündüğüm bir konuyu kendi açımdan gündeme getirmek istiyorum. Şimdi yani bizim aslında son dönem çalışmalarıyla daha çok bu mezarlıklar meselesinin aslında kent sınırlarını tarifte antik dönemden başlayarak ne diyelim önemli bir pozisyonu var. Yani aslında çok da dikkat etmediğimiz bir gelişim kent gelişim haritası çıkarabilecek bir konu bu. Yani Galata'da bugün mesela çok önemli Meşrutiyet Caddesi'nin adı Kabristan Caddesi semt içi haritalarında. Çünkü hep yaşadığı yerleri sınırında tutuyor Hierapolis'te filan bütün o antik kentlerde de dokunun hep kıyısında duruyor. Ama hani kentin gelişimi üzerinden bakınca da taşına taşına gitmiş durumda. Mesela Pangaltı bunu anlıyorum ki önemli cumhuriyet tarihiyle de çakışarak yaşayan noktalardan bir tanesi. Bu anlamda bu çalışmalarımızın mezarlıklar tarafında da yoğunlaşıyor olması biraz da bunun göstergesi gibi geldi bana. Bir taraftan da o çok seslilik, kültürlülük bir arada yaşama yani hayatla beraber insanların özveriyle de sürüyor. O da ilginç bir dengesini getiriyor oradaki hayatın. Bu bir soru değil daha çok altını çizme gibi düşünebiliriz bu söylediğimi. Yani bu bütün hani Paşa Mahallesi ve onun yamacındaki aşağıya doğru inen o Piyalepaşa Bulvarı'na doğru inen yamaçların işte o mezarlıkların filan yeni yeni o işte Büyükdere'deki mezarlıkların mezar taşlarının biçimlerinin aslında ciddi kültürel izler taşıdığını farkında olmak lazım galiba. Teşekkür ediyorum sunumuz içinde.

Hüseyin Irmak: Sağ olun. Şey de o mezar mezar taşlarını takip ettiğiniz de bir tarihi, bir dönemi ciddi çok kapsamlı bir sürü şeyi yakalayabiliyorsunuz. Geçen gün Şişli Belediyesinden arkadaşlar, kayıp mesleklerle ilgili bir projeye başlamışlar. Neler var diye sohbet ederken de dedim ki: “Gidin mezarlıklara bakın. Pangaltı’nda, Şişli’deki mezarlıklara orada mezar taşlarında yazıyor zaten” dedim. Oradan da bizim şuan hatırlamadığımız birtakım meslekler çıkabilir diye düşündüm. Hakikaten mezarlar bu açıdan gerçekten önemli. Onun içinde mesela Şişli’de biraz devam edeyim yukarıya doğru çıktığımızda Pangaltı ve çevresi dediğim için Şişli diyebilirim şu an rahat. Şişli’deki Rum Mezarlığı, Avrupa Mezarlıklar Birliği tarafından korunması gereken kültürel miras olarak tescil edildi. Bundan birkaç sene önce. Şimdi Şişli Rum Mezarlığı şimdiki Cevahir’in karşısı Cevahir Alışveriş Merkezinin tam karşısına denk geliyor. Mesela onun için mutlaka gezin. Acayip bir yer yani tamam mı! Şeyde bir sürü heykel var. Acayip böyle birtakım tasvirler, kompozisyonlar var ve şey var. Böyle hepsi sanat eseri yani tamam mı! Şimdiki zaten kilise de öyle önemli bir adam mimar tarafından yapılmış ve kilise zaten içinde başlı başına bir eser. Ama mesela Zarifiler’in(Zariphis) aile mezarlığı var. Bir heykeller var aklınız durur! Onun için hemen yanına gidiyorsunuz Şişli Ermeni Mezarlığı var. Orada hem Grogeryan var hem işte sanıyorum Katolik de var. Şişli Ermeni Mezarlığı’nın Aydınlar bölümüne gidin. Orada da zaten çok iyi mezarlar var. İki de çok bakımlı ve çok temiz, ferahdır da zaten. Şişli Ermeni Mezarlığı’nın Aydınlar bölümünde bizim yakın tarihimizde çeşitli kitaplarda okuduğumuz ya da bildiğimiz bir sürü adam veya kadın orada yatıyor. Şimdi oradan hakikaten bambaşka bir tarih çıkıyor her açıdan hem sosyal tarih hem kişisel tarih hem işte dönemlere ilişkin şehir tarihi falan hepsi çıkıyor.

Ahsen Özsoy: Farklı opsiyonların, otellerin, gece kulüpleri veya eğlence yerlerinin, hastanelerin bildik birtakım güncel fonksiyonların yanı sıra lostra salonu gibi artık çok azalan fonksiyonların da varlığından bahsettiniz. Ben şimdi Şan Sineması dediniz. Şan Sineması, kimsenin pek artık adını hatırlamadığı mekân. Cumartesi veya Pazar sabah 11.00’de konserlere gittiğim çocukluğumda bir yer mesela benim. Şimdi yani İnci Pastanesi, Yordam emin olmadım mesela adından geçkente bu kaybolan önemli hem toplumsal hem de mekânsal anlamda özellikler. Konak Sinemasının işte merdivenlerle inilen lobisini ya da işte Site Sinemasının pasajının içerisinde o modern koltuklarla bezeli bekleme mekânını. Yani herşey kayboluyor ve yani en azından öğrencilerimize çalıştıkları alanda nasıl iz sürmeleri gerektiğini, oradaki geçmişin veya geçmişten kalan izlerin ne kadar önemli olduğunu belirtmek bakımından bence çok önemli. Keşke daha çok konuşabilip, daha çok anlatabilseydiniz. Ben kendi adıma gerçekten geçmişe, birkaç on yıl geçmişe gitmiş gibi oldum. Çok doğrusu iyi hissettim. Öğrencilerimiz ve hocalarımız, sorularınız eminim vardır. Bu gösterdiğiniz görselde bir pastane herhâlde.

Hüseyin Irmak: Evet Milto Pastanesi, dönemin meşhur pastanelerinden biri. Bu da Vartan Usta ve karısı pastanenin iki ortağından biri. Daha sonra 1973’te sanıyorum burası yandı. Yerine şimdi Tuşpa meşhur Tuşba Mezecisi var ya, o açıldı. Tadal burada yanında görüyorsunuz. Aynı aile Tuşba olarak devam etti. Sonra da başkalarına devrettiler. Mesela şunu da göstereyim, Mobil’i görüyorsunuz. Burası Osmanbey kavşağı, şurası Nişantaşı’na giden ya da Nişantaşı’ndan gelen Rumeli Caddesi’nin başlangıcı burası. Burada bir benzin istasyonu vardı. Şimdi Yapı Kredi binası var, hatırlıyorsanız. (pardon) Osmaniye garajı diye bir yer var. İlk dönem İstanbul’da otomobil ehliyetleri buradan verilirdi. Türkiye’nin ilk kadın ralli şampiyonu buradan alıyor ehliyetini ve zaten burada, bu civarda bir yerde oturuyor. Ve kadın şeyde 1933’te sanıyorum şampiyon oluyor sanıyorum. 2. olan itiraz ediyor sonuca kadın diye sayılmaması gerektiğini söylüyor. Mahkeme süreci başlıyor. Mahkeme kadına hakkını teslim ediyor falan. Böyle ilginç hikâyeleri de var. Yani buraların aslında hani yüz yüze olursa 2 saat 3 saat çok rahat konuşulacak bir yer. Pangaltı gerçekten özel bir yer. Dediğim gibi Atatürk’ün çıktığı yer. Yani orada eğitim almış, orada yetişmiş.

Bunun dışında bambaşka bir sürü adamın mesela Latife Hanım Harbiye Orduevinin karşısında şey var Harbiye Büfe var. Onun 4. katında oturmuş mesela böyle bir sürü hikâyesi var aslında oranın ve günümüz dönüşümü açısından da ilişik kurulabilecek birtakım anlatımlar yüz yüze olursa çok daha rahat yapılabilir yani.

Ahsen Özsoy: Bu alanda Vatikan Büyükelçiliği, St. Esprit Kilisesi, Dame de Sion ve arkasındaki bölge bizim tam olarak çalıştığımız alanda aslında bir bazı sıra evler var. Siz onlara konuşmanızda da değindiniz. Onlarla ilgili biraz daha yani alanın kendisiyle ilgili biraz daha konuşmak ister misiniz?

Hüseyin Irmak: Olur. Gene o sıra evler kiralık işte vakfın gelir kaynağı orası. Hemen karşısında ve hâlâ devam eden yine o cemaate ait bir okul var. O sıra evlerin devamı aynı sokağın devamı veya bir paralel arkası hatta iki paralel arkası, arkasındaki iki paralel sokak bunları Elmadağ'a doğru da düşünün. Buralarda ağırlıklı olarak Ermeni cemaati otururdu. Hâlâ ciddi bir Ermeni orada yoğunluğu vardır, Ermeni aile yoğunluğu vardır. Ve dar bir sokak var orada böyle şeyleriyle bir sürü dükkân falan yoğun bir yerdi. O bölgeye doğru da onun arkasına Dolapdere'ye doğru da taşar o Ermeni cemaatinin oturduğu yerler ve genellikle bunlar hâlâ öyledir aslında yoksuldu. Yani böyle alt gelir düzeyindeki ailelerdir. Sonrasında oraya mesela Ermeniler çeşitli ülkelere gittiler ya da başka tarafa veya Feriköy'e taşındılar. Onların yerine Anadolu'nun çeşitli kesimlerinden gelen insanlar da aslında oraya aslında yoksul aileler olarak girdi. Bir de Dolapdere'deki Romanlar da yukarıya Ermenilerin boşalttığı yere çıktı ve o bölgeye seyrelti olarak da girdiler. Onun için o bölgedeki yapı aşağı yukarı böyledir yani. Biz çocukken orada mesela ara ara Rum aileler de vardı, ama onlar çok yaşlıydı. Zaten onlar şey oldu, öldüler, gittiler. Sonrasında da el değiştirdi. Mesela orada çok mülkiyet değişimi, el değişimi açısından da o mahalleye bakmak lazım. Çünkü oradaki Ermeni yoğunluğu şimdi o kadar yok, ama ciddi hissedilir bir topluluk hâlâ var. Fakat şeyde orada azaldı tabii ve orada mülkiyet değişimine de ve onun sürecine de bakmak gerekir diye düşünüyorum. Hani öğrenci arkadaşlar onlar da oralarda görüşmeler yapınca o açıdan da gözü kulağı açık olsun derim diye düşünürüm yani.

Ahsen Özsoy: Devam edeyim o zaman. İnsan şunu düşünüyor bir taraftan da şimdi birkaç fotoğraf karesiyle bile aynı köşenin karakterinin inanılmaz başka bir şeye dönüştüğünü izlemek çok kolay, ama bir şehir belleği açısından bakınca bizim bunu izleyebileceğimiz, böyle bütünlüklü izleyebileceğimiz ne mekân ne enstitü falan böyle bir müze -şimdi bir şehir müzesi üzerinde çalışılıyor onu biliyoruz- büyük bir boşluk aslında gerisinde. Bağ kurmak açısından işte şu gösterdiğiniz fotoğraflar bile baktığınız yerin eskiden nasıl olduğunu bütünlüklü bir şekilde görmek için epey bir bilgi taşıyor. Bunun metinlerle, sözlü tarihle desteklediği yani keşke hani insan onu arzu ediyor; semt semt böyle çalışmalar olsa da bunların bütününden bir şehir müzesi oluşsa yani hem bizler için hem şehirle ilişki kurmak için herkes için büyük bir ihtiyaç aslında yani bu kadar değişimin yaşandığı bir şehirde. Yani bazı hani Avrupa şehirlerinin şehir müzeleri var. Gidiyorsunuz zaten aynı sokak olduğu gibi durmuş. Şehir müzesinde gösterdiği şey çemberin genişlemesi. Bizde merkezde büyük değişime uğruyor.

Hüseyin Irmak: Evet. Şeyde mesela şu fotoğrafta solda Nehir'i görüyorsunuz. Burada Nehir var. Nehir, Pangaltı ve Osmanbey'in çok önemli bir mağazasıydı. Herkes oraya giderdi. Şimdi bu binanın olduğu yerde şimdi bir otel var. Şimdi bir de mesela şehir hafızamız çok problemliler çünkü çok hızlı şekilde kesintilere uğruyor. Ranttan dolayı, siyasi nedenlerden dolayı bir sürü nedeni var. Fakat yani hafıza gerçekten kesiliyor, sürekli kesilince zaten bir kimlik oluşma şansı da olmuyor. Mesela bir de şey var. Belediyelerin mesela imar politikaları yok bence. Yani şehire yönettiği şehre,

ilçeye, semte -o ilçeye şehir diyeyim ben- yönettiği şehre nasıl bakması gerektiği konusunda bir perspektife sahip değil. Şimdi; Şişli mesela böyle bir perspektif oturtabilse belki bu derece hızlı değişmeyecek. Bu derece yoğunlaşmayacak, nüfus ve konut yoğunluğu bu derece olmayacak ve belki o eski semtin karakterize hâli devam edecek. Şimdi öyle değil. Mesela Kurtuluş eski Kurtuluş'la şimdiki Kurtuluş arasında dünya kadar fark var. Acayip bir yer oldu. Mesela Kurtuluş Karnavalı var. Müslüman coğrafyadaki tek karnaval Kurtuluş'ta. Kasap havası Kurtuluş'tan çıkmış. Ülkenin en önemli gangsterleri üzerine Yeşilçam filmleri yapılan gangsterleri Kurtuluş'tan çıkıyor. Hâlâ bir çocukken o kabadayı kelimeyi gangster geleneği devam ettiği için hâlâ en önemli dönemin en önemli mafya liderleri orada oturuyordu. Çocukları bizim çocukluk arkadaşımızdı falan. Şimdi bir hafıza ve bir miras devam ediyor her yerde ediyordu. Ve bunların hepsi hızlı şekilde kesildi ve tarumar edildi. Onun için mesela belediyelerin büyükşehir dâhil kesinlikle böyle bir şehir politikalarının olması lazım ve bastığı toprağı tanımaya yönelik çalışma yapması lazım. Mesela biz onu Kâğıthane örneği var. Kâğıthane'de yapıyoruz. Şimdi; Kâğıthane örneğini de aslında başka derste konuşmak isterim sizinle. Ve biz mesela bir asil bir köyken burası sonuçta biz o köyden 37 tane kitap yaptık numara verdiğimiziz. Ve bu kitaplar hani şey kütüphanelere girebilecek evsafa kitaplar. Amerikan ve Avrupa kütüphanelerine kabul edildi yani. Çünkü mesela bir ilçe belediyesi, kıyıncık bir ilçe belediyesi mesela vasat Kâğıthane Belediyesi Kadıköy, Beyoğlu, Fatih şurası burası Şişli dururken Kâğıthane'yi kim takar dersiniz, ama öteki belediyelerden yok ama bizden 37 tane kitap. Bunlar gidin Washington'daki kütüphanede bulursunuz. Çünkü herifler gelip aldılar bizden yani. Bunun onlar takip ediyor üstelik biz göndermedik bile yani. Onun için mesela mesela Büyükşehir Belediyesinin bir deniz politikasının olması lazım, bir köy politikasının olması lazım, ama orman olması lazım ama yok. Mesela dünyanın ormanı var, dünyanın köyü var İstanbul dediğiniz yerde bir sürü köy var hâlâ ama İstanbul Belediyesinin bir köy politikası yok. Üç tarafı da değil altı tarafı denizle çevrili bir şehirdesin. Ortasından deniz geçiyor. Denizle ilgili belediyenin bir şöyle bir politikam var diyemez yani belediye. Bunların hepsi sıkıntı aslında yani. Ondan sonra biz bu eski fotoğraflar üzerinden kalabilen kırıntılar üzerinden konuşabiliyoruz sadece.

Ahsen Özsoy: İyi ki de konuşabiliyoruz. İyi ki de varsınız yani hani bunlarda olmasa tamamen bellek yitimi ve tamamen yeni kuşakların kesinlikle sadece fotoğraflarda bazen ulaşabileceği bir bilgi bütünü. Bence çok önemli bir şey yapıyorsunuz. Kâğıthane'deki çalışmalarınızı da ben biliyorum. Orada biz epey geniş araştırmalar yaptık Kadın Emeğini Değerlendirme Vakfı ile ve işte birtakım başka bilimsel araştırma anlamında alan araştırmaları. Doğrusu bir başka oturumu Kâğıthane üzerine yapmayı ben de çok isterim. Çok önemli bir bölge. Sözü ettiğiniz diğer bölgelerdeki diğer çalışmalar gibi olmayan ama kendine özgü özellikleriyle çok öne çıkan bence uzun bir süredir takip ettiğim bir bölge benim de. Burada sizden söz almış olalım. Yalın'ın sorusu vardı araya girdik epeyce. Evet Yalın,

Yalın (öğrenci): Yok estağfurullah Hocam. Aslında birkaç tane konu var. Siz konuşurken de gündeme geldi. Bir tanesi karnaval meselesi çok buraya özgü bir konu o kültürel kodları anlamak açısından belki biraz onun üzerine konuşabiliriz Hüseyin Bey çünkü siz buradayken değinmek çok... İkinci mesele, yangınlar meselesi. Yani aslında bölgenin mekânsal oluşumunda etkileri var yangının hem Pera'daki yangınların hem Tatavla'daki 1929 yangını. Mesela o şeyi merak ediyorum. Yani o bugün bizim çalıştığımız bölge, işte Cumhuriyet Caddesi ve Dolapdere Caddesi arasında kalan alan kabaca tarif edersek. Yani Dame de Sion Kilisesi ile Dolapdere Caddesi arasında kalan alan. Ama yangının esas olarak etki alanını biraz merak ediyorum. Bugünkü Kurtuluş'la mı sınırlı yoksa acaba Pangaltı'nın da yani aşağı Pangaltı denilen o yerinde oluşumunu etkilemiş midir? Onu merak ettim.

Hüseyin Irmak: Anladım. 29 yangını orayı etkilemiyor Dolapdere Caddesi'nde kalıyor zaten. Şeyde bu Piyalepaşa tarafında Aya Tanaş Kilisesi var. Bu Kurtuluş son duraktan aşağıda Hacıhüsrev tarafında biliyor musunuz? Oradan o civardan başlıyor. Kurtuluş son duraktaki kiliseye o tepeye yayılıyor. Oradan Dolapdere'ye doğru aşağıya ve Kasımpaşa'ya doğru dönüşün içeri doğru öyle yayılıyor ve yaklaşık 500 tane evi yakıyor. Bu Kurtuluş'un yani Tatavla'nın belinin kırıldığı olaylardan biri. Ondan sonra bir daha Tatavla eski Tatavla olamıyor. Şeyde bu bahsettiğiniz o sizin çalışma alanınızı etkilemiyor o yangın. Fakat İstanbul'daki yangınların özellikle bazılarını işte bu şehir hafızası, şehir kültürü vesaire açısından ve dönemlere göre evrimi açısından stratejik önemini olduğunun bilinmesi lazım ve bu bazı soruların cevabını da veriyor. Mesela Tatavla'daki yangında bu tarz özgün ve sıradışı yangınlardan biri. Ayrıca özel olarak çalışılması gereken de bir yangın diye düşünüyorum. Bir tasfiye sonucu tasfiye olarak şehir hayatına yansımış bir yangın. Karnavala gelecek olursak, karnaval Dionysos ve Poseidon (bir Poseidon diye okuyoruz ve yazıyoruz, ama aslında "Posidon" diye okunuyormuş) şenliklerine dayanıyor. Antik döneme dayanıyor aslında bu Venedik Karnaval ile Rio Karnavalı'yla akraba, aynı kökte ve aynı mantıkla örgütleniyor, aynı kökten geliyorlar. Ege Adaları'ndan çıkan ve İstanbul'a bir yanıla İstanbul'a diğer yanıla da Venedik'e sığınan bir karnaval bu. Hristiyanlık başladığında Hristiyan kilisesi karnavalı pagan âdeti diye yok etmeye çalışıyor. Fakat yok edemeyince Hristiyan literatürünün içine Hristiyanlaştırarak sokuyor. Fakat sonuna kadar da mesela Türkiye açısından konuşayayım ben hep mesafeli davranıyor ve karnavala katılanları hep aşağılıyor. Kilisenin bu tip yazışmaları var. İstanbul'a gelince karnaval Tatavla merkezli hâlâ geliyor. Bir süre sonra Pera'da yapılıyor, Yeşilköy'de yapılıyor. Başka adalarda yapılıyor falan ama Tatavla'da merkezleşmesinin nedeni Tatavla'nın o dönem homojen bir Rum yerleşkesi olmasından dolayı. Homojen olmasının nedeni de onların milliyetçi, orada oturanların milliyetçi tepkilerinden değil fakirliklerinden aşırı fakir bir yer ve dolayısıyla aşırı fakir ve yoksul bir yere kimse gelip yerleşmek istemiyor. Dolayısıyla da homojen kalıyor. Eskiden beri bir Rum köyü zaten o fakirliği de yüzyıllar boyunca devam etti. Çünkü sadece nüfusu şuradan alıyor yerli nüfusunun yanında tersanede çalışan savaş esiri olarak getirilip tersanede çalıştırılan bir süre sonra da özgürlüğüne güven kazandığı için özgürlüğüne kavuşmuş eski savaş esirleriyle nüfusunun beslendiği bir yer. Yani adam zaten esir yani forsa. Adam dımdızlak çıkıyor ve geliyor. Fakat yerleşimine en yakın yerde orası zaten hem de Rum yerleşebileceği yer orası. Yani gidip Yeşilköy'e yerleşemez. Çünkü sınıf farkı var. Gidip Pera'ya yerleşemez. Sınıf farkı var yani onun içinde Tatavla'ya yerleşiyor. Tatavla'nın homojen kalmasının ağırlıklı nedeni, oranın aşırı fakir bir yer olması, sadece yokuşlardan oluşması, merdivenli yokuşlar ve çamurdan oluşmasından dolayı. Ama karnaval burada yaklaşık 500 yıl Tatavla merkezli yapılıyor. 2-3 gün devam ediyor. İşte kadınlar o dönem şortlu, derin dekolteli ondan sonra herkes maskeli ve sadece Rumlar değil Ermeniler, Yahudiler, Müslümanlar, saray erkânı herkes katılıyor. Bu dönem şehirde olan seyyahlar da katılıyor falan fakat 1941'de yasaklanıyor. 1942'de sadece 30 ya da 40 kişi toplanabiliyor. Çünkü polis önlem alıyor falan. O 40 kişi de oradaki bir gazinoya gidiyor, içiyor. Artık bir daha Tatavla Karnaval'ı hiçbir zaman eskisi gibi olmayacak gibi bir yâd ederek böylece kapanan bir perde. Şimdi; İstanbul'da o karnaval kalsaydı Rio Karnavalı ve Venedik Karnavalı gibi bir İstanbul Karnavalımız vardı bizim ve mesela Rio Karnavalı, Venedik nasıl büyük bir turizm ve bir ekonomi sahibi nasıl bir turizm merkezi çekim noktasıysa İstanbul'da böyle olacaktı. Gerçi karnaval ya da işte Rum cemaati, Ermeni cemaati falan bunlar kalabilseydi Yahudi veya Süryani neyse kalabilseydi eski yoğunluğuyla belki İstanbul bu dokuda da olmayacaktı yani bu atmosferde, bu iklimde de olmayacaktı. Süryani demişken Pangaltı'nda Süryani kuyumcular da yoğunluktadır. Hâlâ da vardır yani gümüşçü ve kuyumcuların bir kısmı Pangaltı'nda hâlâ Süryanidir. Karnavalla biz çok büyük fırsat kaçırmışız 1941'de. Sonrasında 2009 ile 2014 arasında biz yeniden cemaat dışında ilk defa o kadar süreden sonra 68 yıl sonra cemaat dışında birileri tarafından sokağa

yönelik olarak örgütlendi ve hızla çok büyük ilgi gördü. Mesela ilk başladığımız da 70 kişi idi 2009'da. 2014'te 2000 kişiye yakın katılım vardı. Şimdi fakat sonrasındaki ortam siyasi ortamlardan dolayı falan bir de oradaki yaşlı Rumların tedirgin olmasından kaynaklı olarak kestik biz. Ama böyle şimdi geçen sene Şişli Belediyesi bünyesinde yeniden yapılması için büyük bir organizasyon yapıldı. Fakat o da işte Suriye'den gelen ölüm haberleri nedeniyle iptal edildi. Arkasından da salgın başladı zaten. Ama ne oldu? Biz o 2009-2014 arasında semtin ve belediyenin hafızasına bir şekilde sokmuş olduk onu belki ilerde tekrar başlayacak.

Ahsen Özsoy: Evet sürdürülebilirliği anlamada da çok önemli gerçekten. İsterseniz yine Şişli'den biraz söz edelim mi? Bizim ön görüşmelerimizde bize anlattığınız yani burada çünkü bizim bu yarı yılda proje stüdyosunda çalışacağımız konularla da çok örtüşüyor. Herkesin duyması iyi olabilir aslında bu çalışmaları.

Hüseyin Irmak: Evet. Şimdi Bellek Şişli'nin ondan önce bir şey söyleyecektim unuttum ama neyse. Bu karnaval organizasyonu geçen yıl için bu yıl için yapılan karnaval organizasyonu bize Bellek Şişli'yi doğurdu ve biz oradan semtin hafızasıyla ilgili ve ona karşı duyarlı olan ve biraz önceden beri konuştuğumuz konulara duyarlı olan, hassas olan insanların bir araya gelmesiyle şey yaptık, bu toparlamayı yani 'kentnin belleğini oluşturmak için çaba, nasıl çaba harcarız?' sorusu üzerinden bir grup oluşturuldu. Ve bu grup şeyde önce ortalıkta çok dolaşan eski, işte o bölgelerin fotoğraflarını toplamaya başladı ve bunları işte sosyal medya hesapları oluşturarak buradan paylaşmaya başladı. Paylaşım ve bu fotoğrafların birikimi bir tasnife gitme zorunluluğu getirdi bellek seçimlerinde. Bellek işi şimdi giderek çeşitli konular veya kademeler açısından kendi şeyini elindeki birikimini giderek hızlı şekilde birikim oluşuyor çünkü. Tasnif etmeye ve bunu her bölümü kendi açısından kurumlaştırmaya çalışıyor. Bu kurumlaştırmayla beraber şey olacak yani ciddi bir birikime ve bir hani başlı başına bir kurum hâline gelebilir bellek işi. Bu da diğer semtler için önemli bir birikim ve örnek olacaktır diye düşünüyorum. Bir de mesela sözlü tarih çalışmalarına başladı Bellek Şişli. İnsanlar amatör gayretleriyle, kişisel olanaklarını seferber ederek semtlerdeki işte biraz önce bahsettiğimiz işte önemli pastane, önemli kırtasiyeci falan ya da bilmem kim falan ya da önemli şahsiyetler üzerinden randevular alıyor Bellek Şişli'ye ve gidiyor semtin tarihiyle ilgili olarak, hafızasıyla ve kişisel tarihleri ve anıları üzerinden görüşmeler yapıyor. Ve bu görüşmeleri kısa bir montajdan, kaba bir montajdan sonra kendi sosyal medya hesaplarından paylaşıyor. Şimdi; bunun sistemli olarak yapılması, geliştirilmesi ve tasnifleştirilerek genişlemesi bize örneğin 5 sene sonra bize çok büyük bir arşiv ve hafıza merkezi sağlayacak. Bunun bütün her yerin böyle bu bir de sivil bir girişim tamamen sivil herhangi bir yerden bir para yok, herhangi bir yerden bütçesi de yok! Tamamen gönüllülük üzerinden gidiyor. Şu anda da iyi gidiyor. Aslında insanların başlangıçta beklediğinin çok daha ilerisinde bir verim almış durumda ve giderek de yetkinleşiyor diye düşünüyorum ve örnek olacak yani Bellek Şişli çalışması.

Ahsen Özsoy: Yani çünkü bu fotoğraflar sosyal medyada, internet ortamında başka yerlerde rastladığımızda geri planındaki hikâyesini ve bağlamını duymadığımız zaman aslında tek başına fotoğraf, tek başına eski bir şehir parçası olmaktan öte gidemiyor. O nedenle bu işin sözlü tarih tarafı metinlerle desteklenmesi de çok önemli bir şey yani. O o bu tür biriktirme çabaları sonraki dönemler açısından önemli bir geri plan oluşturacak gibi görünüyor.

Hüseyin Irmak: İşte biz bir şeyler yapmaya çalışıyoruz. Bir de mesela gözümüzü açtık hâlâ Şişli'deyim hâlâ Şişli'deyim yani Şişli'de büyüdük. Orada gençliğimiz geçti, orada yaşıyoruz

folan. Bütün bu Şey yani onun içinde çok hissettiğimiz bir yer Şişli evimiz gibi bizim. Onun içinde böyle bir Őeyin içinde olmak, katkı sunmak aslında bizim içinde Şey yani ayrı bir anlam taşıyor.

Ahsen zsoy: Evet, kuŐkusuz bu öğrencilerimize Şimdi okul projelerinde daha sonra profesyonel hayatta aslında kentin dokundukları her noktasında aslında geçmiŐte neler olduğu ve neye, hangi sorumlulukla orada önerilerde, müdahalelerde bulunmak durumunda olduklarının bence duyarlılığını vermek de çok önemli. Belki de tüm mimari amaçlardan daha da önemli etik meseleler de söz konusu. Doğrusu çok dolu dolu bir konuŐmaydı. Tekrar sormak istiyorum arkadaşlarımıza, öğrencilerimize soru yöneltmek isteyen var mı? diye. Size grubumuz ve öğrencilerimiz adına önce çok teşekkür etmek istiyorum. Olmadığına göre Bölüm BaŐkanımız da sunumunuzu dinledi. Ona da söz vermek istiyorum kapatırken. Buyurun Elif Hanım,

Elif Syk Makaklı: TeŐekkürler Hocam. Öncelikle Hüseyin Bey'e çok teşekkür ediyoruz değerli katkılarından ötürü. Aramızda sizi görmek çok iyi oldu. Proje alanıyla ilgili öğrencilerimize hem oranın yaŐanmıŐlıkları, hikâyeleri ve belleğiyle ilgili çok faydalı bir sunum olduğunu düşünüyorum. En kısa sürede sizi okulumuzda da güzel günlerde ağırlamak isteriz. Ama Ahsen Hocam sanırım 2. bir konuŐma için sizden söz de aldı. Çok memnun olduk. Çok teşekkür ederiz değerli katkılarından ötürü.

Hüseyin Irmak: Ben teşekkür ederim. Sağ olun. Bu arada söylediğim kitaplar Kâğıthane ile ilgili kitaplar IŞık niversitesinin Kütüphanesinde de var.

Ahsen zsoy: Evet bunu da belirtelim. Tekrar teşekkür ediyoruz. alıŐmalarınızın, enerjinizin ve bu nc giriŐimlerinizin devamını diliyoruz, bekliyoruz. Tekrar tekrar teşekkür ediyorum. GörüŐmek üzere sıkça görüŐmek üzere diyorum. Umarım Őile'de ve gerçek meknda görüŐme fırsatımız olur. Tekrar teŐekkürler.

Hüseyin Irmak: Sağ olun. Çok teşekkür ederim.

Ahsen zsoy: ÖĞrencilerimiz de teşekkür mesajlarını yazıyorlar.

Hüseyin Irmak: Evet ben onları okuyorum zaten. HoŐuma gitti Şimdi yani.

Ahsen zsoy: Yalnız değildik yani Hüseyin Bey.

Hüseyin Irmak: Evet teknoloji yalnız mıyız acaba diye dŐndryorum.

Ahsen zsoy: Evet derste de biz konuşurken de bu ekrana konuşmak hâlâ bizler de bu güçlüğü yaşıyoruz. Özellikle de bir Şey sunuyorken ve onun görseli ekrandayken başka hiç kimse yok. Ben ne yapıyorum? diyor insan bir noktada ama işte bu döneminde böyle bir Şeyi var, durumu var. Umarım çok uzamadan atlatacağız.

Hüseyin Irmak: Evet umarım. GörüŐmek üzere. Çok teşekkür ederim. Sağ olun.

Ahsen zsoy: Tekrar teşekkür ediyoruz. Kaydı durduruyorum.

*** Video burada sona eriyor. ***

